

A 15. század végére a *Sighvast* körüli névsoportból – egy kivételtől eltekintve – az összes név eltűnt, mivel összeolvadtak a *Silvast* és/vagy a *Silvester* névvel. Az egyetlen fennmaradt név a *Sighvast*-ból származó *Sævast* volt. Ez 2024-ben még mindig használatban van Svédországban, bár nagyon kis mértékben.

A kötet utolsó tanulmányában BIRGIT EGGERT a *-ke* kicsinyítő képzőt mint a középkori németalföldi migráció következményét elemzi (119–147). A szerző vizsgálatai azt mutatják, hogy a középkorban a *-ke* kicsinyítő képzővel létrehozott dán nevek gyakrabban fordultak elő a férfiak esetében, a 18. században viszont e formáns sokkal gyakoribbá vált a női nevekben. EGGERT úgy véli, talán ekkorra a *-ke* végződésű neveket már női neveknek kezdték tekinteni. Emellett a 18. századra a névképző földrajzi megoszlása is jelentősen megváltozott: a névviselők többsége már vidéken élt, nem pedig a piaci városokban és Dél-Jyllandiában, mint a középkorban. Ez azt jelezheti, hogy a középkori német bevándorlók körében használt *-ke* végződésű nevek integrálódtak a helyi dán névhasználatba, s e névadási minta a városokból a vidékre tevődött át.

GYÖRFFY ERZSÉBET

egyetemi docens; Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék; Debrecen

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4776-1734>, e-mail: gyorffy.erzsebet@arts.unideb.hu

Namn och bygd 112. (2024)

Szerkesztők: STAFFAN NYSTRÖM – EVA NYMAN – INGE SÆRHEIM. Kungl. Gustav Adolf Akademien för Folkkultur, Uppsala. 139 lap

1. A *Namn och bygd* 2024-ben megjelent száma hat, angol nyelvű összefoglalóval ellátott tanulmányt, hat kisebb írást és hét ismertetést kínál az olvasóknak.

2. SVANTE STRANDBERG etimologizáló írásában a *Hunneberg* hegynévvel foglalkozik (7–14). ELOF HELLQUIST és IVAR LUNDAHL a név előtagjaként a **hund-* 'magasság' és a *hund* 'kutya' lexémákkal számolt, LUNDAHL ugyanakkor a második lehetőséget tartotta a valószínűbbnek. STRANDBERG ezzel szemben az ógermán **hunþ-* 'fogás, zsákmány' (gót *-hunþ*, óeurópai *hūð*) szóval hozza összefüggésbe a nevet.

Tóneveket elemez tanulmányában STAFFAN FRIDELL (15–22). A *Bolmen* tónevet ELOF HELLQUIST a **bolm* 'nagy' melléknévből eredeztette, ám ennek a melléknévnek a létezése nem bizonyítható. FRIDELL ebből kifolyólag a **bul-* 'duzzadó' gyökből, annak *-m* szuffixumos származékából indul ki, és a névadás indokaként a tó nagy méretét valószínűsíti. A *Los-sen* nevű tó a *Ljusnan* folyó nyúlványa. FRIDELL a folyó nevének előzményét a proto-skandináv **Luhsnō* formában rekonstruálja, amely az ósvédben *Lusn* alakban volt használatos; a névalak tövében a *ljus* 'fény' jelentésű szó azonosítható. A szerző értelmezésében a *Lossen* tónév a *Luhsnan* folyónév származéka. A **Mæghin* több svéd helynév előtagjaként is megjelenik. Kétféle értelmezés létezik vele kapcsolatban: egyrészt egy *Mæghin* férfinévből, másrészt

a **mæghin* 'erő' jelentésű főnévből való származtatás. Ez utóbbi értelmezés merült fel három, ósvéd **Mæghinsior* formában rekonstruálható tónév esetében is. Ezeket a neveket azonban inkább a **Mæghins[bodha]sior* összetett név elliptikus változataiként kell értelmezni.

A skånei *Färs härad* járásnév etimológiája mindeddig nem kapott kielégítő magyarázatot, MATHIAS STRANDBERG tanulmányában új megközelítést alkalmazva a víznévből való eredeztetésre tesz kísérletet (23–46). Az értelmezés alapját a Vombsjön tó és a Kävlingeån folyó (valamint mellékága, a Björkaån) korai elnevezéseinek rekonstrukciója képezi; ezek köré csoportosul a járás településeinek jelentős része. A szerző az ódán **Fær* (protoskandináv **Farjar*) formában rekonstruálja a nevet, amely a Kävlingeån és a Björkaån folyó egy korábbi, szintén rekonstruált ódán **Far* névén (protoskandináv *Farō*) alapul. E név vélhetően a *far* 'utazás' főnévből származik, amely a vízfolyás őskori és kora középkori közlekedési szerepére utalhat. A tanulmány szerint a *Färs härad* név az ódán *Fær* genitívusát tartalmazza, így illeszkedik a dániai és svédországi, víznévből származtatható járásnevek ismert csoportjába.

INGE SÆRHEIM néhány, a Norvégia délnyugati részén fekvő Jærenből származó tengerparti név (*Gjøringane*, *Klakken*, *Raunen*, *Tjør*, *Alstein* és *Feisteinen*) korábbi értelmezését vizsgálja felül (47–58). Az elődök némileg elégtelen magyarázatot adtak e nevek keletkezéséről, a szerző ezért átfogó módon nyúlt a kérdéshez: tárgyalja a helyi kiejtést, a nyelvtani formát, a régebbi alakokat, a nevek lehetséges etimológiáját, jelentését, valamint keletkezéstörténeti hátterét. SÆRHEIM hangsúlyozza, hogy a helynevek elemzésében és értelmezésében a nevek öröklött helyi kiejtésére vonatkozó megbízható információk jelentik az egyik legfontosabb szempontot. Felhívja a figyelmet arra is, hogy a kutatóknak meg kell említeniük az informátoraikat annak érdekében, hogy más kutatók ellenőrizhessék a bemutatott információkat és elemzéseket.

A rúnák világába kalauzolja az olvasót MAGNUS KÄLLSTRÖM (59–76). A tanulmány egy korábban figyelmen kívül hagyott, a 18. század második feléből származó forrást felhasználva bemutatja, hogy az U 109-es rúnakő felirata kiegészíthető az elhunyt Guðfastr nevével. KÄLLSTRÖM tárgyalja a *Guðfastr* név földrajzi elterjedését vikingkori és középkori források alapján. Megvizsgálja továbbá a név kapcsolatát más *Guð*-elemet tartalmazó nevekkal, és ennek eredményeként felfedez egy, a rovásírásos korpuszban korábban figyelmen kívül hagyott női nevet, a *Guðfast*-ot.

HENRIK WILLIAMS az U 751-es rúnakő feliratát elemzi írásában (77–86). A követ három férfi állította apjuk emlékére, a faragásáért pedig minden bizonnyal Balli felelt (vagyis egyike annak a négy rúnavésőnek, akik a legtöbb rúnafeliratot készítették). A kő egyik felirata egy második személy nevét is említi, akit *labus*-nak hívnak. Eddig e név értelmezésére nem született egyértelmű javaslatok, és a korábbi olvasatok mindössze a név szó szerinti értelmezésére szorítkoztak. A szerző három lehetséges értelmezést javasol: az első két lehetőség (*Lambhauss* és *Lambhøss*) azonban nem illeszkedik Balli írási szokásaihoz. A harmadik alternatíva, a *Lambhüss* (vö. óizlandi *lambhús* 'juhistálló'), runológiai szempontból is megfelelő, és névtanilag is lehetséges.

3. A periodika kisebb írásokat közlő egységében STAFFAN FRIDELL a *Rottne* és *Ullavi* (87–89), valamint az *Agunnaryd* (90–92) nevek eredeztetésére vállalkozik, MAGNUS KÄLLSTRÖM az U 855-ös számú rúnakövön olvasható *inki*-személynév eredetét járja körül (93–95), LENNART RYMAN pedig a *Rankil* és *Rankhyttan* elnevezéseket vizsgálja (96–98). A *Bjätllunda* településnév (99–101), valamint a *Huvud* (102–103) és a *Snacketorp* (104–105) tanyanevek etimológiai elemzését adja közre SVANTE STRANDBERG.

4. A periodikát hét munka ismertetése zárja (107–124). Az ismertetett művek között szerepel egy, a viking migrációról szóló monográfia, egy helynévtár és egy forráskiadvány, valamint négy tanulmánykötet, melyek közül egy Doreen Waugh-nak (1944–2015) állít emléket, egy pedig Jöran Sahlgren (1884–1971) életét és munkásságát mutatja be.

GYÖRFFY ERZSÉBET

egyetemi docens; Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék; Debrecen

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4776-1734>, e-mail: gyorffy.erszabet@arts.unideb.hu